

## دیوانه‌ای از قفس پرید



«دیوانه‌ای از قفس پرید» سومین فیلم بلند «احمدرضا معتمدی» و با بازی نیکی کریمی است. این فیلم، سه سیمرغ به دست آورد که یکی از آن‌ها متعلق به انتظامی برای موسیقی متن آن شد. این اثر از معدود آثاری است که خود انتظامی نیز به عنوان نوازنده در آن حضور دارد و علاوه بر آن آندره آرومانیان (پیانو)، ناصر چشم‌آذر (آکاردئون) و پاشا هنجانی (نی) نواخته‌اند.

## دوئل



«دوئل» به کارگردانی «احمدرضا درویش» را می‌توان یکی از مهم‌ترین فیلم‌های عرصه دفاع مقدس دانست و «مجید انتظامی» موسیقی این فیلم را بهترین اثر خود در حوزه موسیقی فیلم می‌داند. انتظامی درباره موسیقی این اثر می‌گوید: «فیلم دوئل به‌عنوان یک فیلم کلاسیک و عاشقانه با توجه به جغرافیای داستان و واقعه جنگ، نیازمند موسیقی ویژه‌ای بود.»

## بای سیکل‌ران



«بای سیکل‌ران» که در سال ۱۳۶۷ در ایران به نمایش درآمد، نخستین فیلمی بود که برای انتظامی آن زمان جوان، سیمرغ بلورین به همراه آورد. فیلم داستان مردی افغان به نام نسیم است که برای تأمین هزینه بیمارستان همسرش کاری پیدا نمی‌کند و سرانجام سوژه یک شرط‌بندی درباره توانایی او برای رکاب زدن دوچرخه می‌شود.

مایل هستم که روی این کار موسیقی کار کنید. اولین بار یک تصویر به من داد که بر اساس آن موسیقی بسازم و من این کار را کردم. خیلی هم خوب روی فیلم نشست. داستان در مورد زال و سیمرغ بود. ما خانوادگی موسیقی ضبط می‌کردیم. آذر و گلنوش و سروش می‌آمدند و همه به استودیو می‌رفتیم تا کارم تمام شود، به خصوص زمانی که موشک باران بود همه با هم بودیم. مدتی گذشت. گلنوش بچه‌های آلپ را در تلویزیون تماشا می‌کرد و خیلی دوست داشت. من هم با هدفون موسیقی کار می‌کردم و صدای تلویزیون را نمی‌شنیدم. یک بار که فیلم شروع شد، برای ریختن چای بلند شدم و موسیقی [زال و سیمرغ را روی تیتراژ مجموعه] را شنیدم و تعجب کردم که چطور از تلویزیون پخش می‌شود. حتی کار به جایی رسید که کانون از تلویزیون شکایت کرد. نمی‌دانم چه کسی آن را به آرشیو تلویزیون برده بود.»

بخشی که در انیمیشن «بچه‌های کوه آلپ» استفاده شد، مربوط به صحنه‌ای بود که زال متولد می‌شود و او را به کوه می‌فرستند. در این صحنه، اسب‌ها تاخت می‌کنند و انتظامی صدای پای اسب‌ها را به همراه ویلنسل و ناله‌ی یک کودک، استفاده کرده تا هم ریتم فیلم را حفظ کند و هم غم را نشان دهد. در واقع چندین نسل با این اثر بزرگ شدند، بدون آن که بدانند چه کسی آن را نوشته است؟

اما این «سفر سنگ» به کارگردانی «مسعود کیمیایی» بود که انتظامی را وارد دنیای ساخت موسیقی برای آثار سینمایی کرد؛ اتفاقی که هم برای موسیقی ایران و هم سینمای آن بسیار خوشایند بود. او از دهه ۱۳۵۰ خورشیدی برای بیش از ۸۰ اثر سینمایی موسیقی متن نوشت. از مهم‌ترین آثار مجید انتظامی می‌توان به فیلم‌های بای سیکل‌ران، روز واقعه و آژانس شیشه‌ای اشاره کرد. او در عین حال پرکارترین موزیسین در ژانر دفاع مقدس است که با ساخت موسیقی فیلم‌هایی چون عقاب‌ها، کانی مانگا، از کرخه تا راین، بوی پیراهن یوسف، آژانس شیشه‌ای، دوئل و تعدادی فیلم دیگر، شاهکارهای دلنشینی را در خاطره‌ها ماندگار کرده است.

### ماجرای آن سوت تاریخی

«از کرخه تا راین» شاید یکی از خاطره‌انگیزترین موسیقی فیلم‌های تاریخ سینمای ایران باشد. این فیلم، دومین هم‌کاری انتظامی و حاتمی‌کیا بود. بسیاری وقتی این فیلم را دیدند با موسیقی‌اش گریستند. موسیقی این فیلم به قدری ملودرام، احساسی و سوزناک بود که غم سوژه را برای مخاطب دوچندان کرد. انتظامی در این فیلم از سوت «علیرضا خورشیدفر» فقید بهره برد، او همچنین از گیتار برقی استفاده کرد که البته از آن‌جا که استفاده‌ای دقیقی بود، کسی متوجه آن نشد. انتظامی برای ساخت این موسیقی برنده دیپلم افتخار فجر یازدهم شد.

او درباره‌ی شیوه‌ی نوشتن موسیقی متن فیلم گفته است: «خیلی از فیلم‌ها یک صحنه‌هایی از آن در نمی‌آمد، من برای خودم تصویرسازی می‌کردم و تصویری که در فیلم درنیا آمده بود در ذهن خودم ترسیم می‌کردم و براساس آن ذهنیت موسیقی آن را می‌نوشتیم. برای مثال کارگردان یک پرسوناژ را جلوی یک دیوار ایستاده و دوربین به صورت این نزدیک می‌شود، نظر کارگردان این بوده که این شخصیت الان به گذشته‌اش در جبهه یا دوران اسارت فکر می‌کند اما فلاش‌بکی نداشته‌ام. من در ذهن خودم آن را می‌چیدم و سعی می‌کردم براساس ذهنیت خودم جلو بروم و چون ذهنیت کارگردان این بوده و درنیا آمده بود، موسیقی روی فیلم می‌نشست. گاهی هر کس از درمی‌آمد، اتود را برایش می‌گذاشتم. بابا، دوستانم، خانمم.»

### مجید انتظامی یکی از برجسته‌ترین

آهنگسازان بعد از

انقلاب سینمای ایران

است که نامش به آثار

جاودانه‌ای گره خورده

است که در ذهن

بسیاری ماندگار شده

است. این درست همان

نقطه‌ی قوت «انتظامی»

است؛ چراکه او از

معدود آهنگ‌سازی

است که با وجود آن‌که،

در زمینه‌ی موسیقی

با کلام فعالیت نداشته

است، اما آثارش

توانسته با مردم عجین

شود

از آن بود که بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس پیغام داد که روی این کار سرمایه‌گذاری خواهد کرد. نوشتن سمفونی یک بحث است و ضبط کردنش یک بحث دیگر که هزینه‌اش زیاد می‌شد و من از پیش برنمی‌آدم و این شد که ادامه‌اش را در همکاری با این بنیاد ساختیم. من می‌خواستم موسیقی بی‌کلام باشد ولی آنها اصرار داشتند که مردم با موسیقی بی‌کلام ارتباط برقرار نمی‌کنند. چند نفر از طرف من معرفی شدند که هنرمندان بنامی بودند و شعرهایی هم گفتند اما مورد پسند قرار نگرفتند و در نهایت خود بنیاد از عباس تحویل‌داری خواست که نریشن را بنویسد و خودش هم آن را بخواند.»

«سمفونی خرمشهر» تاکنون بارها و بارها اجرا شده؛ با رهبران مختلف و به شیوه‌های متفاوت از جمله با حرکات موزون. این اثر به واسطه محتوای مردمی‌اش باعث شد گوش مردم با فرم سمفونی و موسیقی کلاسیک آشنا شود.

او بعدتر سمفونی «مقاومت» را نیز به عنوان دومین سه‌گانه‌اش در یادبود دفاع مقدس نوشت. این سمفونی در چهار قسمت با عنوان‌های «عروج»، «رویش»، «امید» و «مقاومت» به سفارش بنیاد شهید ساخته شد.

«عروج» در سرعتی آرام آغاز می‌شود و اجرای سازهای ارکستر و گروه کر یادآور حرکت و سیر و سلوک است که در ادامه این قطعه ملودی آرام همراه با نگرانی نشان دهنده نزدیک شدن به مفهوم عروج است. این قطعه که در ادامه با همراهی گروه کر توأم می‌شود، تداعی کننده رشادت و سخت کوشی انسان‌ها است، سپس تمام گروه با این ملودی همراه می‌شوند و اشعار حماسی، میهنی را که نشان دهنده عزم راسخ ایرانیان است طنین انداز می‌کنند و در پایان این قطعه جاودانگی، عظمت و مفهوم سیرو سلوک در نوای این ملودی شنیده می‌شود.

قطعه رویش توصیف جریان هستی است و اشعار آن در وصف جاودانگی مام میهن سروده شده است؛ که به آرامشی خاص و با همراهی سازهایی مانند گیتار، ماندولین، چنگ، پیانو و با همراهی آواز سنتی، پاپ و گروه کر اجرا می‌گردد. این قطعه در تنالیت دو مینور با بهره‌گیری از ارکستر زهی و بادی آغاز می‌شود و پس از آن بخش‌های دیگر ارکستر نیز به آن اضافه می‌شوند، امید بیانگر مفهوم امید به عنوان کیمیای دست یابی به گوهر مقاومت است، در این قسمت نوای دردمندانه انسان‌های امیدوار که در راه مقاومت گام نهاده‌اند روح انسان را به اصل مقاومت و امید می‌برد. از ویژگی‌های این قطعه می‌توان به تلفیق دو صدای محمد عبدالحسینی و نیما مسیحا اشاره کرد.

و بالاخره «مقاومت» با تمپوی تند همراه است، این قسمت شکوفایی مفهوم مقاومت و تولد عشق و ایمان را که لازمه زندگی و حیات کامل بشر است ارائه می‌کند. این قطعه با صدای محمد عبدالحسینی و در ساختاری سنتی به اجرا در می‌آید.

### موسیقی انیمیشن زال و آغاز فعالیت‌های تصویری

نخستین موسیقی تصویری‌اش روی فیلم کوتاه «زال و سیمرغ» به کارگردانی «علی اکبر صادقی» می‌نشیند. این اثر سرنوشت عجیبی پیدا می‌کند و بعدها قسمتی از آن را روی تیتراژ کارتون مارکوپولو و بخشی دیگر روی تیتراژ بچه‌های مدرسه آلپ می‌نشیند.

انتظامی خود داستان موسیقی این اثر را چنین می‌نویسد: «در سال ۱۳۵۳ پروژه «صدای دیگر» را با کانون انجام دادم. در آن زمان آقای روشن روان، شهبازیان و اسماعیل تهرانی با کانون کار می‌کردند. تا اینکه یک روز آقای (علی اکبر صادقی) که کارگردان مستند انیمیشن «زال و سیمرغ» بود، گفت خیلی